

Văn hóa ích gì cho buổi ấy !

Đinh Hướng

Số 52

Văn hóa dường như không ích gì nữa cho thời buổi hôm nay !

Không phải vậy.

Hôm nay, nghĩa là trong những tháng gần đây, truyền thông chính thức của giới cầm quyền ở Việt Nam đã loan tin là một trong những nỗ lực chính yếu trong thời gian tới của họ là vận động tuyên truyền văn hóa trong công đồng người Việt hải ngoại.

Vận động tuyên truyền văn hóa kỳ thực đã là một mục tiêu trường kỳ của các nhà cầm quyền cộng sản, và đặc biệt của chế độ Đức quốc xã trong thế kỷ 20. Và vận động tuyên truyền văn hóa cũng là nét đặc trưng mà thế giới đang nhìn thấy trong mọi sinh hoạt được gọi là canh tân xã hội trong những năm gần đây tại Việt Nam : người ta cổ súy và xây dựng làng văn hóa, khu giải trí văn hóa, café văn hóa, ẩm thực bếp núc văn hóa... ; và cổ súy và xây dựng cho đúng khuôn phép của xã hội chủ nghĩa.

Nhưng, cũng như những nội dung thuộc lãnh vực tôn giáo, văn hóa và sinh hoạt văn hóa vốn là gì ? Chúng có ích lợi gì ? Và những nội dung này có còn ý nghĩa giá trị gì nữa không, khi chúng được hiểu như những dụng cụ tuyên truyền nhằm phục vụ cho một chế độ chính trị, như các chế độ chuyên chính đã nhất tâm áp dụng trong thế kỷ vừa qua ?

Ai ai cũng biết được rằng các thánh hiền truyền đạt cho nhân loại những sứ điệp tôn giáo, những giá trị văn hóa, không ai trong các vị này chủ trương buộc trói con người vào một giới hạn địa lý, một thể chế chính trị cả. Đức-Tất-Đạt-Đa là Phật vì Ngài hướng con người vượt lên trên biên giới dân tộc Ngài, xã hội đương thời của Ngài để nhân ra ý nghĩa nhân tính « bên kia bờ » của những đánh giá đo lường của con người xã hội và chính trị. Đức Kitô dạy rằng sứ điệp của Ngài nói với người trong trần gian, nhưng « không thuộc về trần gian ». Khổng Tử, Lão Tử được nhân loại biết đến và tôn vinh, vì sứ điệp về con người mọi nơi mọi lúc nơi lời dạy của các vị, chứ không phải là lời giết mọi người qui phục một chế độ của dân tộc Trung Hoa.

Đưa tôn giáo và văn hóa chìm ngập trong sinh hoạt chính trị, và tệ hại hơn nữa là áp đặt tôn giáo và văn hóa dưới sự khống chế của các mưu đồ chính trị, **dùng** tôn giáo và văn hóa như một món hàng mua bán, một dụng cụ để duy trì quyền lực chính trị hoặc biện minh cho một thể chế chính trị, đó là điều tệ hại làm đảo lộn đạo lý luân thường hơn cả. Trong Phúc Âm của người Kitô giáo, người ta chỉ chứng kiến có một lần Đức Kitô phản nộ, đó là lúc Ngài chứng kiến kẻ buôn dùng đền thờ, nơi thờ phượng Đấng Thiêng Liêng làm nơi buôn bán !

Tôn giáo, văn hóa đúng nghĩa kỳ thực chỉ **để làm người**. Chúng không được trở thành món đồ buôn bán, và càng không thể là dụng cụ cho chính

trị.

Tân Đà Nguyễn Khắc Hiếu trong bài thơ Lời Thề Non Nước đã ví xã hội, chính trị như Nước luôn chảy một chiều và lãng quên ý nghĩa nhân tính. Tôn giáo, văn hóa, thi ca là tiếng nói bên kia bờ, từ Non Cao, kêu mời con người quay về bến hò hẹn. Trong sứ mạng thiêng liêng đó, tôn giáo văn hóa làm sao có thể là nô bộc cho lợi ích kinh tế, xã hội, và nhất là quyền lực chính trị.

Cũng chính vì nền tảng đạo lý ngàn đời này của văn hóa, mà cụ Sào Nam Phan Bội Châu đã nhắc nhở hậu sinh qua những lời tâm huyết này về ý nghĩ văn hóa nơi chữ **học**, trong *Phạm lệ* giới thiệu về cuốn Khổng Học Đăng do chí sĩ biên soạn cách đây gần 80 năm :

*« Cái danh từ **học** cũ chẳng phải là cái đồ để đánh cắp áo mũ cân đai đâu ! Cái danh từ học mới chẳng phải là cái mồi để hốt mề đay kim khánh đâu. !*

Hễ ai đọc bản sách này, trước phải lập định một cái chí khí tự nhiên rằng : « Ta là Khổng Tử, ta là Mạnh Tử, ta là Bá Lạp Đồ (Platon), ta là Khang Đức (Emmanuel Kant), chẳng qua đời tuy có xưa nay, đất tuy có đông tây, mà tâm lý y như nhau, thánh hiền tức là ta, ta tức là thánh hiền; ta chỉ là người hậu tiến của cổ nhân. Có chí khí ấy thời đọc cuốn sách này mới thích.

Nếu ai chưa đọc sách này mà trước đã có một ý kiến sẵn : định làm nô lệ cho người đời xưa, hay định làm nô lệ cho người đời nay thời xin chớ đọc.

*Mục đích người làm bản sách này là cốt phù trì **nhân đạo** ; nếu ai không để lòng vào nhân đạo thời xin chớ đọc »^[1].*

[1] Sào Nam Phan Bội Châu, *Khổng Học Đăng*, Khai Trí , Sài Gòn xb, 1973, Phạm lệ.(1929).